



Priloga: Rzd-01-20-00012-01

Datum: 21.8.2020

opis enote nesnovne kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00083**

Ime enote: **Solčavski govor**

Sinonimi imena enote:

Solčavsko podnarečje

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **ustno izročilo in ljudsko slovstvo**

Podzvrsti:

narečja

Tipološka gesla:

govor

Kratek opis:

Solčavski govor je najzahodnejši govor štajerske narečne skupine in različek zgornjesavinjskega narečja slovenskega jezika, ki ga govorijo na območju Občine Solčava. Poseben je zaradi arhaičnosti in mnogih vplivov koroške narečne skupine.

Opis:

Solčavski govor ali solčavsko podnarečje je najzahodnejši govor štajerske narečne skupine in različek zgornjesavinjskega narečja slovenskega jezika. Uporablja ga približno 150 prebivalcev naselij Solčava, Logarska Dolina, Robanov Kot in Podolševa v Občini Solčava, kjer se je ohranil predvsem zaradi tamkajšnjega načina življenja in majhnega števila prebivalcev. Poseben je zaradi arhaičnosti in mnogih vplivov koroške narečne skupine.

Solčavski govor se ohranja predvsem med starejšimi prebivalci in v družinah, v katerih sta oba starša z območja Solčave in okolice. V družinah, v katerih je vsaj eden od staršev v zadnjih dveh generacijah prišel iz drugih krajev, govor opuščajo. Veliko je družin, katerih starši prihajajo iz sosednjih Luč in v solčavski govor prinašajo posebnosti preostalih predelov zgornjesavinjskega narečja. Otroci in vrtcu in v času izobraževanja ter med druženjem z vrstniki v svoj besednjak vključujejo besedje in jezikovne značilnosti od drugod, hkrati so pod stalnim vplivom slovenskega knjižnega jezika. Domačini v stiku z nesolčavsko narečno in pogovorno govorečimi odpravljajo najbolj očitne lokalne posebnosti, kot je na primer koroško štekanje ali težje razumljivo besedje, kar vse nadomeščajo s splošnejšimi izrazi.

V vseh narečno govorečih okoljih velja, da se bo lokalni govor bolje ohranjal in da bo lažje obstal z naklonjenim prenosom s starejših generacij na mlajše in z vsakodnevno uporabo v govorni komunikaciji. To velja tudi za solčavski govor. Ohranjanje govornega jezika spodbuja Občina Solčava tako, da podpira uporabo živega solčavskega govora na raznih prireditvah, pri čemer imata pomembno vlogo podružnična Osnovna šola Solčava in Kulturno društvo Franc Herle Solčava. V občinskem glasilu Utrip med drugim objavljajo slovar narečnih besed, ki nastaja v sodelovanju z jezikoslovko Marto Orešnik in nekaterimi domačini, ki zbirajo in razlagajo lokalne narečne izraze.

Solčavski govor je kot točka vključen v Slovenski lingvistični atlas, ki ga pripravlja dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU v Ljubljani. Zaradi posebnosti in vplivov iz koroške narečne skupine se razlikuje od drugih govorov zgornjesavinjskega narečja, zato ima posebno poimenovanje, povezano z jezikovno značilnostjo Solčave z okolico. V okviru skupne jezikovne značilnosti prebivalcev Zgornje Savinjske doline mu v narečnih opisih pravijo tudi solčavsko podnarečje.

Ta govor je v slovenski jezikovni literaturi prvič omenjen leta 1935 na Karti slovenskih narečij Frana Ramovša, na kateri je solčavsko govorno območje opredeljeno kot del mežiškega narečja, ki pripada koroški skupini in se hkrati prekriva s severnim delom zgornjesavinjskega narečja, ki pripada zahodni štajerski skupini.

Iz ohranjenih starih hišnih imen, ki na tem območju večinoma izvirajo iz ledinskih imen, zapisanih v urbarju benediktinskega samostana Gornji Grad iz leta 1426, lahko sklepamo, da je narečje ohranilo bistvene značilnosti tedanjega časa. Cerkevno je Solčava vsaj od 13. stoletja spadala pod Gornji Grad. Cestno povezavo s preostalo Savinjsko dolino je dobila šele konec 19. stoletja. Socialni in gospodarski stiki s preostalim delom Zgornje Savinjske doline so se začeli krepiti šele po letu 1900, s tem pa so v solčavskem govoru začele pojemat koroške jezikovne značilnosti, ki govor še vedno zelo zaznamujejo.

Datacija:

druga četrtina 15. stol., 1426, prva polovica 20. stol., 1935 (omemba)

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **SOLČAVA (SOLČAVA)**

Opis lokacije:

Solčava, Robanov Kot, Logarska Dolina, Podolševa

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **476680** X: **141830**

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

več nosilcev

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00083.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:



6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja nesnovne dediščine**

Opis usmeritev:

osnovne varstvene usmeritve za nesnovno dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Pokrajinski muzej Celje**

Strokovna področja:

jezikoslovje, etnologija

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register nesnovne kulturne dediščine:

Register nepremične kulturne dediščine:

Register premične kulturne dediščine:

9. UTEMELJITEV VPISA

Kljub razmeroma maloštevilnim govorcem je solčavski govor pomemben del lokalne identitete Solčavskega, dokaz kontinuitete poselitve in načina sobivanja že več kot 600 let. Občina Solčava je že vzpostavila mehanizme za ohranjanje tako živega govora kot za zbiranje in zapisovanje besed, ki izginjajo iz vsakdanjega govora, razmišljajo pa tudi o vključevanju solčavskega narečnega govora v zelena turistična doživetja. V zvezi z ohranjanjem govora načrtujejo dokumentiranje predmetov in pojavov izginjajoče dediščine in izdajo slovarja solčavskih narečnih besed ter popis hišnih in ledinskih imen na tem območju z narečnimi in poknjženimi zapisi ter z izpeljankami iz njih (pridevniki, imena gospodarjev in gospodinj, hišna imena v predložnih zvezah z v in na).

Vpis solčavskega govora v register bo med prebivalci Solčavskega povečal zavedanje o njegovem pomenu in prispeval k njegovemu ohranjanju in prenašanju na mlajše generacije. S tem se lahko upočasni upadanje števila govorcev jezika, ki odraža posebnosti in enkratnost prostora, v katerem se je razvijal skozi stoletja. Z vpisom bo solčavski govor postal kulturna vrednota in bo prispeval k utrjevanju lokalne identitete in samozavesti njegovih govorcev, v vseslovenskem jezikovnem prostoru pa bo jasneje izražena solčavska narečna posebnost in bo povečana narečna raznovrstnost.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitve: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **> 30 m**

Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **21.8.2020**

Št.: **Rzd-01-20-00012-03**

Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne:

Št.:

Razlog:

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne:

Št.:

Razlog:

16. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-20-00012-11-01

Datum: 21.8.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00083**

Ime enote: **Solčavski govor**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **237**

**Kulturno društvo Franc Herle Solčava
Solčava 18, 3335 Solčava**

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Kulturno društvo Franc Herle Solčava je bilo ustanovljeno 15. marca 1950 (kot Prosvetno društvo Franc Herle Solčava). Društvo od ustanovitve sestavlja več sekcij – igralci, godba in pevski zbor.

Člani društva sodelujejo na številnih prireditvah v kraju, med katerimi je za domačine osrednjega pomena občinski praznik, na katerem vsako leto poudarijo določeno vsebino. Leta 2011 je bila osrednja tema solčavski govor. S svojim prepoznavnim stilom člani društva predstavljajo solčavski govor na javnih prireditvah v domačem kraju in tudi širše po Sloveniji.

Člani društva so v preteklosti za izjemne in svojevrstne izvedbe prireditev na Solčavskem, ki vključujejo najširši krog domačinov, prejeli občinska priznanja ali priznanja župana.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **SOLČAVA (SOLČAVA)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **476745** X: **141770**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00237.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Viktor Lednik, 2011



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **21.8.2020**

Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-20-00012-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI